

ՊԱՐՈՆ ԲԱՆԸ՝

չէր միշտ, այլ զանազան ձայնաւորներ, աւելնքն ալ կարձ, որ լեզուաբանական ընթացքով՝ և ընթերցման դժուարութեանց պատճառաւ՝ այժմ վերածուած ըլլան ըի, որ հասարակաց վախճանն է մեր ձայնաւորներու լեզուաբանական կանչքին։ Այս մեկնութեան կը նոյնանան հայկական և պարթեալական գրութեան եղանակները։

Ի վերջոյ յիշենք որ յանուանէ յիշատակեալ առաջին հայ բառարանն է Ռոստախեի բառարկիրը։ Յովհան Երզնկացի իր Բերականութեան մէջ յաճախ կ'ըսէ. « յիստակիսի բառգրոցն քաղեալ »։ Ուկեփորիկներու և այլ ձեռագրաց մէջ կը գտնուին նաեւ բառարանական հատուածներ, և այս ամէնը հաւանական կ'ընէ թէ Ե. դարուն՝ ուր քերականական աշխատութիւններ ալ եղան և ուր բուսաբանական և գիտական բառերու միաձեւութիւն մը կը տեսնենք՝ գոյութիւն ունեցած է բառարան մը։

Խորին յարգանաց հաւատածք և սրտագին ողջունիւ

Հ. Կ. Տ. ՍԱՆԱՅԵԱՆ

1. Հ. Ն. Աղբիւրեան «Քուզանքի Մամիկոնեանները» էջ 150. — Նոյնը պարթեալ գրականութեան մուտքի մասին կ'ընդունի տարբեր ժամանակագրութիւն մը, համարելով թէ՛ ո՛չ Մեծարքայ՝ այլ Պարթեալաց աշխարհակալութեան ժամանակ՝ արդէն մուտ գտած ըլլալ ան. «Վաղարշակի ռուսաւորութեան մեծ աւանդութիւնը թերեւս ասոր մէջ ունենայ իր հիմքը»։ Կը մնայ միայն որոշել թէ ո՞վ է այս Վաղարշակը, Տերիթը, թէ հնագոյն հայ-արշակունի մը։

Իւր ամենէն նշանաւոր յատկութիւններն էին խոր արհամարհանք մը դէպ ի բառի արուեստը, և մեծ սէր մը դէպ ի կարթով ձկնոսորութիւնը. այս վերջին սէրը մասամբ յառաջ կու գար առաջին արհամարհանքէն, վասն զի ինքն արդէն կ'ըսէր թէ յաճախ որսալու կ'երթար պարզապէս ուրիշին քով շունչ սպառելու ձանձրութենէն աւգատ մնալու համար։

Ձինքը ճանչցած ժամանակս այլ եւս երիտաւորդ չէր, բայց երիտասարդ եղած ժամանակ ալ իւր հին բարեկամները կ'ըսէին թէ խօսելու դժգոմակ էր, ինչպէս ազա՛ն մը ծախսելու։ Այնթէ ի բնէ լռասէր էր, բարեկամներու խօսակցութեան կը մասնակցէր, բայց քանի մը վրան կերով կ'ախկնդէր իւր մտածումը անձեւ եղաւ նաեւ մը, մնացածը կը ծամէր անյօդ ձայններով և զլիւռ շարժումով մը և ձեռքի թոյլ ակնարկով մը ունկնդիրը կը հրաւիրէր իրեն տեղ կատարելու ձանձրանալի աշխատանքը՝ ամբողջացնելու բացատրութիւնը այն զազափարին զոր ինքը ուրուագծած էր։ «Ի՛նչպէս կ'ըստի՞նք ո՞վ կ'ազատէր ըսելիքը գորցնելու փորձանքէն. աւսն պարբերութիւն կէս կը թողուր»՝ «վերջապէս, կը հասկընաս արդէն» խօսքերով. և «բան» բառով հազարէն նուազ պարբերութիւն չէր կազմեր։ Ասոր համար իւր անունը «բան» գրէր էին. — «Գիտե՛մ, այս առտու բանը տեսաւ... կ'ըսէ թէ այն բանին համար... Դու գիտես... ոչ ինչ. միայն թէ... բայց և ոչ այն դիպտաւ» Ժին մէջ յորում... ըսելիքս հասկըցա՛ր — »։ Իւրեն խօսակցութեան տիպար ձեւը այս էր. — «Իտե՛ն գիտե՛մ... բանը» — կ'ըսէր հիւանդ բարեկամ մը վրայօք՝ և հոգ ալ չէր ընել ըսելու թէ մեռած է։ Միայն ձեւով մը կ'իմացնէր թէ զացեր է։ Ինքն էր որ իւր բարեկամներուն իմացուցէր նոր Պապին, գարնանալ փէշիին անուներ. «Ընտրուած է՛ր ըսաւ. — «Չմի՛ ընտրեցին»։ — «Բանը» պատասխանեց. և երկրորդ հարցմանը միայն անունը տուաւ։

Կէս մը արուեստակութիւն էր, որովհետեւ կ'ըստի թէ երկրորդ կայսերութեան ազնուական ֆրանսացիներն ալ այնպէս կընէին. բայց մեծ ծուլութիւն մ'էր միայն, որ այնչափ յառաջ գացած էր՝ որ ուրիշներու խօսելէն ալ կը ձանձրանար։ Երբ բարեկամ մը մտիկ ընէր, որ վիճելով որ զաղափարը կը բացատրէր երկայն մէջմէջ հիստուած պարբերութեամբ մը՝ անոր կը նայէր հեգնական կերպով, իբրեւ թէ անօգուտ աշխատութիւն մը կ'ըրէ, ինչպէս որ մէկը պիտի նայէր խղճալով երբ մէկը ծանր պայուսակ մը

Ա.Ռ.Ա.Բ.Ե.Լ. Ս.Ի.Ի.Ն.Ե.Յ.Ի

Ա.Դ.Ա.Բ.Գ.Ի.Բ.Գ.

Հ.ԲԱՆԱՐԱՅԵԱՆ ԾԱՆՈթՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Հ. ՄԵՐՏՏԻԵ ՊՈՏՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ 1907

գլին ֆր. 1,50 էջ ԺՁ + 332

1. Տէ Ամիէիի այս գրութիւնը՝ առնուած իր Idiomata Gentile գրքէն՝ կը խօսի այն անձերու վրայ՝ որ բառ մը մտացած ժամանակ՝ շարունակ «բանը... բանը...» կը կրկնեն. այս սրամիտ զրուածքը օգտաւոր կ'ընայ ընչաւ շատերու, զոսանք մ'ըլլալէն քատ։